

ПОНЯТТЯ ТА ОСОБЛИВОСТІ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИХ ІНСТРУМЕНТІВ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВОСУДДЯ В УКРАЇНІ

Марина Сергіївна ЗАЙЦЕВА,

*доктор філософії, докторант відділу
аспірантури та докторантури ННЦ
"ІСЕ ім. Засл. проф. М.С. Бокаріуса"
Міністерства юстиції України*

Забезпечення правосуддя є складним та багатоаспектним процесом, реалізація якого вимагає використання особливого набору адміністративно-правових інструментів. З правової точки зору, інструмент доцільно визначати не як матеріальний засіб чи інституційний елемент, а як функціональну категорію, що відображає спосіб перетворення правової норми на реальну юридично значущу дію. Тож, у загальному вигляді, правовий інструмент це закріплені у праві форми, способи та засоби цілеспрямованого впливу суб'єкта права на суспільні відносини, який реалізується за допомогою певного методу і тягне юридично значущі наслідки. Таке розуміння є універсальним для різних галузей права, оскільки дозволяє охопити і норми, і процедури, і акти застосування права, не зводячи інструмент ані до абстрактної норми, ані до органу чи ресурсу. Ключовим у цьому визначенні є те, що інструмент завжди пов'язаний із діяльністю: він не існує автономно, а проявляється лише в процесі реалізації повноважень. Своєї специфіки правові інструменти набувають з точки зору галузі адміністративного права.

О.В. Фелик вважає, що адміністративно-правові інструменти – це зовнішній вираз адміністративної діяльності органів публічного управління, що має безпосередній вплив на суспільні процеси та використовується для досягнення публічних інтересів, реалізації політики держави і забезпечення правопорядку на її території. Подібні інструменти, пише вчений, можуть змінюватися залежно від потреб суспільства та держави, що дозволяє адміністративним органам оперативно реагувати на виклики часу, такі як кризи, війни або інші надзвичайні ситуації [1, с.48-49]. О.П. Махмурова-Дишлюк доводить, що адміністративно-правові інструменти – це сукупність юридичних і організаційних знарядь, за допомогою яких суб'єкти публічної адміністрації виконують свої функції у межах визначеної законом компетенції для забезпечення прав і свобод громадян, а також реалізації публічного інтересу. Ці інструменти охоплюють правові та організаційно-правові дії, що спрямовані на досягнення публічних цілей і забезпечення належного функціонування адміністративних процесів [2].

Є.В. Жадан аналізує зміст та значення адміністративно-правових інструментів в аспекті реалізації сучасної державної та регіональної

екологічної політики в Україні та визначає їх, як сукупність різноманітних засобів, прийомів, методів правового та не правового (політичного, економічного, фінансового, інформаційного) спрямування, що застосовуються в процесі адміністративних дій суб'єктів публічної адміністрації, завдяки яким реалізується державна та регіональна екологічна політика [3, с.51].

До характерних ознак даного адміністративно-правового механізму автор відносить: 1) вони є зовнішнім виразом діяльності з упровадження державної та регіональної екологічної політики; 2) за замістом це сукупність різноманітних засобів, прийомів, методів правового та не правового (політичного, економічного, фінансового, інформаційного) спрямування, що реалізуються в процесі адміністративних дій суб'єктів публічної адміністрації, завдяки яким державна та регіональна екологічна політика втілюється у життя; 3) застосовуються суб'єктами реалізації державної та регіональної екологічної політики; 4) можуть мати як імперативну, так і диспозитивну природу; 5) їх застосування зумовлене повноваженнями та сферою діяльності суб'єктів реалізації екологічної політики; 6) відображають правову динаміку публічного адміністрування у сфері екології; 7) у разі їх застосування настають юридичні наслідки і/або фактичні результати [3, с.51].

Таким чином, адміністративно-правові інструменти забезпечення правосуддя в Україні - це сукупність закріплених у нормах адміністративного права засобів, форм, методів і процедур діяльності органів публічної влади, спрямованих на організаційне, кадрове, фінансове, матеріально-технічне, інформаційне та контрольне забезпечення функціонування судової влади, а також на створення умов для незалежного, ефективного, доступного й безперешкодного здійснення правосуддя з метою реалізації та захисту прав, свобод і законних інтересів людини і громадянина. Ключовими властивостями таких інструментів є наступні: 1) ґрунтуються на нормах адміністративного права та реалізуються в межах конституційно визначеної моделі поділу влади; 2) застосовуються виключно спеціально-уповноваженими суб'єктами публічної адміністрації в межах визначеної компетенції; 3) мають, переважно, організаційно-управлінську природу, адже охоплюють організацію діяльності судів, суддівського корпусу та органів суддівського врядування; 4) комплексність, адже ці інструменти поєднують правові, організаційні, фінансові, кадрові, інформаційні та контрольні складові; 5) реалізуються через чітко визначені адміністративні процедури та управлінські рішення; 6) спрямовані на забезпечення незалежності судової влади та дотримання принципів верховенства права і законності; 7) застосування подібних інструментів підлягає адміністративному, судовому та громадському контролю.

Список використаних джерел

1. Фелик О.В. Сутність інструментів публічного адміністрування в Україні. *Право і суспільство*. 2024. №4. С.44-50
2. Махмурова-Дишляк О. П. Поняття інструментів публічного адміністрування у сфері адміністративно-правового забезпечення прав і свобод людини і громадянина в умовах збройних конфліктів в Україні. *Науковий вісник публічного та приватного права. Збірник наукових праць*. 2020. Випуск 3. С. 40-45
3. Жадан Є. Інструменти адміністративно-правового механізму реалізації цілей сучасної державної та регіональної екологічної політики в Україні: термінологічно-понятійний аспект. *Law. State. Technology*. 2023. Вип.4. С.47-54